

TUDU

Metskond, haigla, sovhoosi osakond, lasteaed, kool, raudteejaam, metsapunkt. Praegusele Tudule annab ilme viimane Kodanliku Eesti teatmeteos «Eesti entsüklopeedia» pühendas Tudule mõne rea: Tudu — küla ja asundus Virumaal Roela vallas ja raudteejaam Sonda-Mustvee kitsarööpmelisel liinil 23,1 km Sondaist.»

Aegade jooksul on siinseid kornbeid, tavasid ja elulaadi kuulundanud mets, metsalõikamine, metsatööd. Pole Tudus tehtud muigiks vokka ega tiinne, regesid ega vankreid. Siinseid savised põllud pole olnud kuigi viljakad. Seepärast on ka Tudu talupojad metsaveo ja ülestöötlemisega endale lisateenistust teinud. Tudus elavad põlised metsalõikajad.

Elupõline tudulane Artur Linaa:

«Tudusse tulin kuueaastaselt. Isa oli algul mõisa- siis riigimetsavaht. Seitse suve pidasin karjasepõlve. Mis siis Tudus oli? Mõisahooned, heinaladu, magasinid ja praeguse raudtee juures paar maja. Tudu hakkas kasvama pärast 1923. aastat, millal siia tuli raudtee. Metsatööle läksin

seitsmeteistkümnendaastaselt. Lõiganud olen nii ühe- kui ka kahehäälega. Said endale paarimehe, ei siis temast nii kergealt loobunud. Paarimehest olenes palju. Algul lõikasid ühe võõraga, siis koos vennaga. Ühe endine paarimees elab aga praegu siin Tudus. Ilusat metsa oli vana-aegast Tudu ümber palju. Kodanlusust ajast mäletan mehi, kes pärast pärast palgapäeva olid põllud kui pükstööd. Metsatöölised elasid barakkides. Need kubisesid lütkkatest. Hobusega veeti metsraudteejaama. Hiljem tulid ka mõned autod. Siis käis metsatöö üha rohkem talvel. 1948-1949. aastal alustas metsapunkt metsa raudtee. Viimaste aastate

tat töötasin seal. Raudtee teks Rebu küla alla välja, peale selle olid veel hüruteed.

Ega see metsatöö olnud kerge leib. Praeguaga ei saa võrrelda.»

RAIELANGIL

Kompleksbrigaadi brigadir Ago Aasamets:

«Kalla seitsme ajal homa küll hakkame Tudust sõitma. Kõole kahaksaks või pärast seda ja vanaime Jangile — nii kuidas kaugus on. Ohtul oleme kella neljaku vahel ka kauem. Sügisel, hääsisügisel, lumeta talve hakul on metsas töötada kõige parem. Raskem on suvel, siis vesi lausa kukub. Puhav. Rohkem kui pool päev manõu veetagavarast kulus varusti. Paar kilogrammi kaalust läheb kindlasti. Söögiisu üle ei saa aga ükski metsamees kurta. Eriti ränk on olla metsaveotraktoril. Ei puhu sinna tuuleõhku. Kergem on seal, kus tehtud harvendusraiet. Pole känd kännus kinni. Niisuguses metsas nagu siin annab 80 tm võtta. Mõnes kohas on saanud rohkemgi teha. Praegu oleme siin kolmekesi. Langetaja»

«Jaan Jürjev, laastija Uno Kõrasmann ja mina. Varsti tuleb ka laastijaga Jaan Talalae. SM-2 on kaunis hea masin.»

Raielangile on vahel rohkem kui viiskümmend kilomeetrit maad. Hommikul, kui mehed tööle sõidavad, on ilmad juba karged. Hääled metsas selged ja kajavad kaugelt. Käivitatakse metsaveotraktorit. Selle hele raielgin peletab puudelt linnud. Seejärel hakkab pirisema mootorinaag. Metsatades langevad maha puumürakad, siis mõiratab metsaveotraktor ja summutab kõik. Metsaveotseel urahtab pika diisliga veomasin. Korraks vilkratab

üle tee metskits. Kaugemal «ajab lõuad laiali» tüvede laastija ja tõstab tüved metsaveotraktorile.

LÕPPLAOS

on kaks tüved tükeldaraise liini. Tähtsaim neist on poolautomaatliini PLH-2. Vintsid tõmbavad metsaveoautodelt tüved. Ükshaaval antakse jämedamad neist poolautomaatliini etteandmise transportööri. Auhtimispuldil istub mees, kes määrab ära puu edasise saatuse. Tüve jämedamast otsast saab saepalk. Edasi paberi-, vineeri-, tiku- ja suusapakud, toepuud, kaevandustele, küttepuid. Kuumatab ketassaag ja palk libiseb vastuvõtulauale. Mõõda transportööri sõidab see kõige kaugemale. Edasi-tagasi liiguvad kaks pukk-konsoolkraanat. Kaugemal asuval platsil asub kaabelkraana KK-20. Sinna varutakse «mustadeks päevadeks», lume lagunemise jm. ajaks, tüvede tagavarad. «Kuni 3000 tm.» ütles Roland Sikka metsakombinaadi peakontorist. Lõpplaos maile jääb ka taaratsehh. Selle juhataja Karl Ülejõe näitab kahte saeraami ja ketassaage. Palgid saavad siin laudadeks. Taaralaudu saadetakse Tallinna Eksperimentaaltaara Kombinaadile. Koopereerimise korras valmistatakse veel labidavarre toorikuid, samuti ka parketitoorikuid. Taaratsehh töötab kahes vahetuses. Leiba teenib seal oma kuuskümmend inimest. «Aastas tarvitame oma 18 000 tm ümarmaterjali.» ütles Karl Ülejõe.

METSAPUNKTI KONTORIS

püüame koos tehnilise juhataja Ilmar Pajupuuga selgusele jõuda, palju aastas metsa Tudust läbi käib. «77 000 tm on tänavune plaan.» ütleb tema. See ületatakse kindlasti. Peamine raskus langeb esimesele kvartalile — 28 000 tm. Metsaveomasiinad on üksteist. Ühtekokku on aga autosid kaksikümmend kuus. Sealhulgas kolm bussi. Metsa langetab üksteist kompleksbri-

need, kes paigast-paika rändavad. Ei ole neil suurt töödistsipliini.

Muresid on metsapunkti ja kudu rahval teisigi. Asulas, on rohkem kui pool tuhat elaniku, puudub korralik tööstus- ja kauplus. Toidukaupade varustamine jätab soovida. Seal pole muud kui konservid. Endalgi ringi vaadatud. Letid päris lagedad. Äärmiselt vahelduvalt liigub subprodukte ja vahelisele vorstigi. Kõige suurem mure aga see, et puudub söögi- ja sealhulgas kolm bussi. Metsa Kord kaevati valmis isegi vund-

Pildil: elupõline tudulane Artur Linamaa.

gaadi. Need jaotatakse nelja vooluliini ehk meistrijaoskonda. Inimeste arv metsapunktis on kõiguv. Suurem on see aasta esimeses neljandikus. 287 peaks tulema aasta keskmine. Töökätest on puudus siingi. Muret teevad

menüü süvend, ent nüüd. hädabihoones on metsapunkti söökla. Talvel oleks aga väga vaja sooja taitu metsaagi viia.

V. HEIN

Veoautole tõstab tüved metsalaadur.